

Primeur Toro Lynx voor Golfclub Zeewolde

Deur beregeningssysteem naar markt wijd open door nieuwe variant

Tot nu toe was het Toro Lynx-beregeningssysteem alleen in een gelijkstroomvariant (DC) te leveren. Met de installatie van een speciaal op Europa afgestemde AC-variant bij golfclub Zeewolde zwaait de deur naar de renovatiemarkt definitief open. In Zeewolde draait Toro Lynx nu voor het eerst ook op wisselspanning. Greenkeeper reisde af naar Flevoland om alle ins en outs te vernemen.

Auteur: Peter Voskuil

Wie beregeningssystemen gaat renoveren, begint nooit vanaf nul. Er is altijd een infrastructuur waarop wordt voortgeborduurd. Veruit de meeste beregeningssystemen bij de Nederlandse golfclubs draaien op wisselstroom (AC). De Amerikaanse fabrikant Toro heeft zijn Lynx-beregeningssysteem nu klaargemaakt voor de Nederlandse markt.

AC/DC

Zeewolde had een AC-systeem zoals de meeste golfbanen dat hebben in Nederland. Greenkeeper Rein Nobel is bij Golfclub Zeewolde het aanspreekpunt als het om beregening gaat. Een DC-systeem installeren was niet handig. 'Anders had je alle spoelen moeten veranderen. Dan hadden we alle sproeiers moeten uitgraven. Nu was het alleen in de put de decoders vervangen. Dat scheelt natuurlijk enorm.'

Gerard Schoot Uiterkamp is productspecialist beregening bij Toro-leverancier Jean Heybroek en vertelt: 'DC is veel kosteneffectiever. Maar als er al een infrastructuur ligt, is dat vaak weer niet zo. Dan is de investering om naar DC om te bouwen veel hoger dan het verschil in efficiëntie tussen AC en DC.'

Voorafgaand aan de installatie in Zeewolde is op golfbaan Millennium in België vanaf zomer 2014 eerst anderhalf jaar testgedraaid door Toro met Lynx AC, samen met nog twee andere banen in Europa. Om het systeem geschikt te maken voor de Nederlandse markt, moest veel software worden omgebouwd. Los van de overstap naar AC moesten tijdzones en metrische afstanden worden aangepast en de voertaal van het computerprogramma naar het Nederlands worden omge-

bouwd. Het programma kwam uiteindelijk precies op tijd beschikbaar voor Golfclub Zeewolde om het systeem te implementeren.

Fonteinen

De golfclub werkte al sinds 2009 aan de renovatie van de beregening. De oude leidingen waren van pvc en sommige delen daarvan lagen al vanaf de aanleg in 1995 van de baan. 'Dat was allemaal pvc-gelijmd en dat laat op een gegeven moment los, natuurlijk', vertelt Nobel. 'Elk jaar als we de pompen opstartten was het weer een verrassing waar de fonteinen dit keer zouden zitten.'

Dat steeds weer graven naar lekkages is nu voorbij. Driekwart van alle leidingen werd in de winter van 2009/2010 vervangen door tylene. Het laatste stuk volgde afgelopen jaar. Nobel: 'En toen zaten we alleen nog met het beregeningsprogramma.'

5 min. leestijd

Dat systeem is afgelopen winter aangelegd en inmiddels volledig operationeel.

Ik kom op verschillende banen waar plannen klaarliggen, maar het geld er nog niet is

Toro SitePro

De beregeningsinstallatie draaide tot dan toe nog op Toro SitePro. Rein Nobel: 'Het draaide op zich goed, maar was een beetje onoverzichtelijk. Het was niet gebruiksvriendelijk. Het nadeel was dat Engels de voertaal was en om overzicht te krijgen, moest je meerdere schermen een voor een openen en weer sluiten. Ik had altijd het idee dat dat programma 25 jaar geleden door een computernerd geschreven was.'

Afsluiter bij tee

Bij foutmeldingen weigerden andere greens of een green en een tee soms ook dienst. Met het oude systeem was het wel mogelijk in te loggen op afstand, maar alles kon alleen maar aan en uit worden gezet. Of zoals Nobel zegt: 'Het oude systeem was eenrichtingsverkeer. Nu is het tweerichtingsverkeer, want er komen ook signalen terug. Het is meten en bijsturen.'

Windows

Toro Lynx geeft per sproeier overzicht. De controle-mogelijkheden zijn aanzienlijk groter. Het systeem geeft aan hoeveel ampère er genomen wordt. Foutmeldingen zijn direct zichtbaar; alles is visueel. 'De techniek gaat vooruit', constateert Nobel. 'Het is veel visueller. Op het ene scherm data, op het andere de plattegrond. Het lijkt op Windows, met die drop-downvensters. Je ziet een plattegrond waarop alle sproeiers staan en als er wat roods knippert, is er iets fout. Nu zien we in een oogopslag waar de fout zit. Vroeger was het zoeken, soms tot op het niveau van draadjes doorknippen en doormeten.'

Als 's nachts de berekening draait en er gaat een pomp in storing, krijgt de greenkeeper een sms'je. Rein Nobel: 'Dat is heerlijk. Dat je niet meer pas de volgende ochtend ontdekt: verdorie, we hebben niet berekend.' Maar dan word je toch 's nachts wakker gemaakt? 'Nou en? Dat is het risico van het vak', reageert Nobel. 'Voorheen liepen we achter de feiten aan, dat is veel erger. Dan was er geen tijd meer om nog iets te herstellen, want je kunt moeilijk gaan sproeien als er leden staan te spelen.'

Gevoel

Veertig holes, meer dan tweehonderd grote sproeiers en dan alle tees nog. In totaal gaat het om zo'n vijfhonderd sproeiers. 'Gevoel zul je er altijd bij nodig hebben. Dit zal nooit een computerbaan worden', weet Gerard Schoot Uiterkamp. 'Maar de computer kan het veel makkelijker uitrekenen. Op die manier bespaar je dus kosten.' Energie en water besparen gaan altijd hand in hand. De ervaring is dat je bij een ingrijpende renovatie met alles erop en eraan toch al snel 20 tot 30% energie bespaart. Schoot Uiterkamp: 'En dan ligt dat getal eerder bij de 30 dan de 20%.' Rein Nobel: 'Bij het oude systeem sloeg de hoofdpomp op vol vermogen aan bij elk commando. Met de frequentieregeling die we nu hebben, gaat hij naar behoefte draaien.'

Geld

Het verkopen van beregeningssysteem noemt Schoot Uiterkamp een 'relatievak'. Maar hoe goed je relaties ook zijn, zonder goed concurrerend

ACHTERGROND

systeem ben je nergens: 'Want elke golfclub kijkt ook naar andere systemen.' Volgens Schoot Uiterkamp hikken veel verenigingen tegen de aanvangsinvestering van zo'n beregeningsprogramma aan. 'Ik kom op verschillende banen waar plannen klaarliggen, maar het geld er nog niet is. Terwijl ze dat, als ze die investering zouden doen, binnen een paar jaar terugverdienen. Zeewolde heeft het heel slim in stukjes geknipt. Deze vereniging heeft er bewust een aantal jaren voor uitgetrokken om het totaal de hoogte in te trekken.'

Gerard Schoot Uiterkamp

Christian Nueboer

twee andere grote merken. 'Die concurrerende systemen zijn ook goed, maar hier kun je meer mee', zo maakt Schoot Uiterkamp nog wat extra reclame voor zijn eigen product. 'Je kunt er meer data uit halen om het gebruik te verantwoorden.'

Je kunt er meer data uit halen om het gebruik te verantwoorden'

DE COMPLEXITEIT VAN BEREGENING

'Er worden momenteel zo veel stappen in mijn vakgebied gezet', vertelt Gerard Schoot Uiterkamp van Toro-leverancier Jean Heybroek, 'dat ik soms moeite heb om het bij te houden. De mogelijkheden splitsen zich uit, het wordt een specialistenvak. Neem meststof. Dat was vroeger een korrel en dat werd op de baan gestrooid. Nu is het vloeibaar, met verschillende werkzame stoffen die ieder hun eigen beregening nodig hebben. Ik heb gelukkig back-up, dat scheelt, maar dit vak wordt steeds complexer.'

Het probleem van beregening is: je ziet het niet. Dat maakt het moeilijk om zo'n grote investering te verkopen aan de leden. Het zit allemaal onder de grond, en het zijn moeilijke economische tijden voor clubs. 'Het is allemaal een kwestie van budget', aldus Schoot Uiterkamp. 'Het probleem is dat de extra uren die een verouderd systeem oplevert niet altijd worden bijgehouden.'

Bouw je op een grote baan een heel nieuw systeem van de grond af aan op, dan ben je al snel een half miljoen kwijt. In Zeewolde is het gelukt om de rekening enorm te drukken door aan te sluiten op wat er al was. Verhoeve Watertechniek uit Zevenbergen heeft de renovatie uitgevoerd, het systeem neergezet en volledig geprogrammeerd. Aan het nieuwe programma is in Zeewolde meteen ook de Lynx Mobile-software gekoppeld. Die maakt het mogelijk alle informatie op de iPad of telefoon te bekijken en het systeem te besturen. Gegevens over waterverbruik, wat wanneer gestart en gestopt is, pompstationinfo, alles staat erop.

Bij de meer dan 300 golfclubs in de Benelux is Jean Heybroek marktleider. In België draait 85 tot 90% van de banen op Toro-systemen, in Nederland is dat 50%. Toro is een Amerikaanse producent, die wereldwijd actief is. Jean Heybroek levert ook nog een lichtere variant beregeningsinstallatie, het Toro GTI-systeem. Die is meer geschikt voor kleinere banen. Los daarvan is er nog de concurrentie van

In Zeewolde is tot nu toe vooral 'droog' geoefend – voor zover dat althans gaat met een beregenings-systeem. Nobel: 'Het finetunen gaat nu pas beginnen. Het gaat nog jaren duren om dat 100% uit te balanceren, maar we hebben er zin in.' Het nieuwe systeem is volledig voorbereid om er nog de nodige toeters en bellen aan vast te koppelen. Bodemsensoren, weerstations, waterbekers: het kan allemaal. 'Eerst zien dat we het huidige systeem in de vingers krijgen en dan kijken wat er nog beter kan', zegt hoofdgreenkeeper Christian Nueboer daarover.

Be social

Scan of ga naar:

www.greenkeeper.nl/artikel.asp?id=9-5869